

Austatud lugeja!

„Viimne mohikaanlane“, „austatud, armastatud ja lugupeetud õpetaja“, „kallis ja hea kolleeg“, „meie Jüri“ ning paljud teised austust ja armastust väljendavad sõnad on aastakümnete vältel lehekuul jõudnud mitmesuguste artiklite ja pöördumiste päisesse või lihtsalt kaartidele. Samas on need pöördumised siiski erinevad, pärinedes eri aastakümnetest ja kohtadest, ka eri maailmajagudest, olgu Keilast või Notre Dame’ist. Muutunud on ka numbrid neil pöördumistel: 50, 70, 75, 80, 85. Samas on kõigil neil suurematel ja väiksematel kirjatöödel ühine eesmärk: avaldada austust ja armastust õigusajaloo õppejõule Jüri Jegorovile, kes alustas Tartu ülikooli õppejõuna 1947. aasta oktoobris ja jõudis õpetada tervelt 100 semestri vältel.

Sel aastal saab Jüri Jegorov 90. Kindlasti tuleb kirju ja õnnitlusi nüüdki. Uus on see, et neile lisandub Juridica õigusajaloo erinumber. Me leiame siit ülevaate Jüri enda kirjatöödest ja tema kohta kirjutatust. See on põgus pilk möödanikule. Jürile omaselt vaatab kogumik pigem tulevikku: siin kirjutab peamiselt meie õigusajaloo homne päev, kes ongi juba täna kohale jõudnud. Käsitluste haare on Jürile omaselt lai, ulatudes 12. sajandist 20. sajandi lõpu probleemideni, näidates omal moel eesti õigusajalooteaduse rolli Eesti õiguskultuuri-loomiste katkestuste ületajana. Jüri Jegorovi töö- ja elustiilile omaselt puudub nendeki töödes kategooriline must-valge skaala, mis ometigi ei tähenda vajumist seisukohata halli ebamäärasusse. Elevusest ja elavnemisest meie tänases õigusajaloolises uurimissituatsioonis annab märku seegi, et erinumbri koostajad pidid loobuma iseenda artiklite avaldamisest, sest numbri maht sai enne täis. Nii jäävad meie artiklid Jüri Jegorovi 95. sünnipäeva erinumbrit ootama.

Juridica seekordne number nihutab põhiseaduslikkuse järelevalve ajalisi piire, sundides taas järele mõtlema omaaegse Riigikohtu rolli üle Eesti õiguskultuuris, eriti Eesti iseisvuse kui iseväärtuse hooldajana. Kas see roll on jäänud ainult minevikku? Mitu autorit on tegelenud õigusliku pluralismi ilmingute analüüsimisega. See on teema, mida juba paari sajandi vältel on haritud juristid pidanud minevikku vajunuks. Siiski võib meenutada, et Eestis on veel 20. sajandigi õigusajaloos olnud õiguslik pluralism alaline tegur. Kas see on üldse meil kunagi lakanud olemast – võib-olla me lihtsalt pole tahtnud seda märgata? Kas see teadvustatud ajalooline kogemus võiks olla tegur, mis aitab toime tulla nähtavas tulevikus taas saabuva või juba päral oleva õigusliku pluralismiga? Küsimus on vägagi praktiline, kui mõelda suundumustele Euroopa õiguses või mõnele järjest suuremat osakaalu võitvale religioonile ja sellega lahutamatu seotud õigusele. See on probleem, mis nõuab juristidelt senisest tunduvalt avaramat maailmanägemist ning arusaamist õigusemõtlemise eri viisidest. Üks võimalusi oma tänase mõtte teravdamiseks on ikka olnud pilk ajalukku ja selle pakutud alternatiividele.

Siia numbrisse on jõudnud ka paari kolleegi mälestused Jüriga koos veedetud tundidest, mis on kõigile tema õpilastele, sõpradele ja kolleegidele jäänud meelde erilise erksuse ja ärksusega. Kas nii asjade- kui ka vaimumaailmale omase värvikirevuse märkamine ja pooltoonide tajumine on Jüril pärit kunstiküllasest kodust, diplomaatiliste õpingute ajast või hoopis katkematust sidemest loodusega, ei olegi tegelikult oluline. Vahetu side loodusega, ükskõik kas suusa all krudisevat lund kuulates, vastu punniva vee jõudu trotsides või kevadises pargis tantsiskleva tuule paitust tajudes – see ongi Jüri. Ta tahab töötada, et elada; elada, et tunda; tunda, et tajuda ja imetleda loodust ning inimese loodut. See on võime ja oskus püüelda harmoonia poole ka siis, kui tead, et täiuslikkus oma ideaalses terviklikkuses jääb kõigele vaatamata alati silmapiiri taha. Kuid vähesed jõuavad sellele nii lähedale kui Sina, Jüri. Aitäh, et me oleme tohtinud osa saada!

Toomas Anepaio

Marju Luts-Sootak